

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania J. U.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 września 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje adw. E. F. kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) zł,
powiększoną o stawkę należnego podatku od towarów i usług,
tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej,
udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 września 2015 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania J. U. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C. o prawo do emerytury – zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. z dnia 16 maja 2014 r., sygn. akt IV U (...), i oddalił odwołanie J. U. od decyzji organu rentowego z dnia 21 sierpnia 2013 r., odmawiającej przyznania odwołującemu się prawa do emerytury wobec tego, że nie udowodnił on 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego ubezpieczony zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W ocenie autorki skargi w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia: „czy w sytuacji, gdy pracownik był formalnie zatrudniony na stanowisku nie uznanym za zatrudnienie w warunkach szczególnych a w rzeczywistości wykonywał obowiązki pracownicze przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia, ujętych w obowiązujących regulacjach - to zgodnie z regulacją art. 32 ust. 1 i 2 w zw. z art. 184 1, 2 4 ustawy przysługuje mu uprawnienie do uzyskania emerytury w niższym wieku”. Oczywista zasadność skargi wynika z tego, że „Sąd II instancji dokonując odmiennych ustaleń od Sądu I instancji na podstawie tych samych dowodów, pozbawił odwołującego się uprawnienia do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury, odmawiając skarżącemu skorzystania z uprawnień z tytułu faktycznie wykonywanej pracy w warunkach szczególnych, co stanowiło o błędnej wykładni i nieprawidłowym zastosowaniu przepisów regulujących uprawnienia do tzw. „wcześniejszej emerytury””. „Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony jest również faktem całkowicie niewłaściwego zastosowania przez Sąd II instancji regulacji art. 32 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 184 tejże ustawy do stanu faktycznego ustalonego z naruszeniem podstawowych zasad procesowych, przy pominięciu istotnych kwestii wynikających z zeznań świadków oraz z treści dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, z której wynikają rozbieżności pomiędzy angażem a rzeczywiście powierzanymi obowiązkami”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ubezpieczonego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,

zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia

konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie SN z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Autorka rozpatrywanej skargi kasacyjnej przedstawione w uzasadnieniu wniosku kwestie ogranicza do pytania o zastosowanie w sprawie wskazanych przepisów prawa materialnego, przy czym swoją kwestię opiera na założeniu sprzecznym z podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...). Brakuje odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą wykazanoby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Uzasadnienie wniosku nie uwzględnia w swojej konstrukcji stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji tak w zakresie dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych (którymi Sąd Najwyższy jest związany stosownie do art. 398¹³ § 2 k.p.c.), jak i w zakresie jego oceny prawnej w szczególności w kontekście oceny przedstawionej w uzasadnieniu wniosku kwestii możliwości zaliczenia do okresu pracy wykonywanej w szkodliwych warunkach czynności wykonywanych przez ubezpieczonego.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że sporna w sprawie kwestia dotyczyła ustalenia, czy w trakcie zatrudnienia w „O.” w P. w okresie od 22 stycznia 1977 r. do 30 kwietnia 1984 r. oraz w S. w C. od 15 czerwca 1992 r. do 31 maja 1995 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w

warunkach szczególnych. Sąd drugiej instancji ocenił powyższą kwestię na podstawie zeznań świadków: S. D., K. M. i G. Ś., wyjaśnień ubezpieczonego oraz na podstawie dokumentów z akt osobowych ubezpieczonego, w szczególności treści angaży. Według Sądu Apelacyjnego zeznania świadków i ubezpieczonego są sprzeczne z treścią dokumentów z akt osobowych, w szczególności z treścią angaży, z których wynika, że w początkowym okresie zatrudnienia w przedsiębiorstwie „O.” ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku pomocy ślusarza, ślusarza narzędziowego, ślusarza remontowego. Dopiero na podstawie angażu z dnia 25 maja 1984 r., z dniem 1 maja 1984 r. powierzono ubezpieczonemu stanowisko szlifierza, kolejne angaże wskazują na dalsze zatrudnienie odwołującego na stanowisku szlifierza z odpowiednio wyższą stawką zaszeregowania. Sąd Apelacyjny nie miał wątpliwości, co do wiarygodności dokumentacji zgromadzonej w aktach osobowych ubezpieczonego – forma i treść przedłożonych akt osobowych nie budzi wątpliwości natury faktycznej i prawnej. Dokumenty te zostały pozytywnie zweryfikowane przez organ rentowy, który w trakcie postępowania przed Sądem pierwszej instancji uwzględnił ubezpieczonemu okres pracy w warunkach szczególnych od 1 maja 1984 r. do 11 września 1988 r. i uznał, że łączny udowodniony okres pracy w warunkach szczególnych wynosi 7 lat i 9 miesięcy. Według Sądu drugiej instancji zeznania świadków nie są precyzyjne, co do okresu, w którym ubezpieczony mógł wykonywać tylko czynności szlifierza. Świadek S. D. zeznał, że widywał ubezpieczonego, gdy przynosił mu narzędzia, jednak nie był w stanie kategorycznie stwierdzić, czy ubezpieczony przez całą dniówkę wykonywał te czynności. Pracował w innym wydziale i nie miał bezpośrednich obserwacji, co do istotnej dla sprawy kwestii – wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Z kolei świadek K.M. podał, że od początku pamięta ubezpieczonego jako szlifierza oraz podał, że generalnie to, co się robiło, odpowiadało nazwie stanowiska pracy uwidocznionego w angażu. Żaden z przesłuchiwanym świadków nie potwierdził, że przed dniem 1 maja 1984 r., czyli w okresie od 15 listopada 1979 r. do 31 marca 1984 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace szlifierza. Według Sądu drugiej instancji z uwagi na to, że pozostały okres zatrudnienia ubezpieczonego w S. w C. jest za krótki, aby uzupełnić staż pracy w warunkach

szczególnych do wymaganych 15 lat, zbędnym jest ustosunkowywanie do ustaleń faktycznych i prawnych Sądu pierwszej instancji, odnoszących się do tego okresu. Sąd drugiej instancji uznał, że ubezpieczony nie wykazał, że legitymuje się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych – w związku z tym nie spełnił on przesłanek wymaganych do uzyskania emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, określonych w art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której

naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13 – LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Autorka rozpatrywanej skargi – w próbie wykazania oczywistej zasadności jej skargi kasacyjnej – ogranicza się do prostego zaprzeczenia podstawom zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji. Nie uwzględnia w konstrukcji swoich twierdzeń – przedstawionego wyżej – stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji w zakresie oceny spornej w sprawie kwestii. Brakuje odpowiedniego wyводу zawierającego argumentację, którą autorka skargi wykazałaby walor oczywistej zasadności jej skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.). O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu w postępowaniu kasacyjnym rozstrzygnięto na podstawie § 19 w związku z § 2 ust. 3 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – Dz.U. z 2013 r., poz. 491 (pkt 2.).